

**Skjøtselsplan for Ytre Vike; Åsledbakken
aust(36/11), Vestnes kommune, Møre og
Romsdal fylke**

Bioreg AS Rapport 2016 : 08

BIOREG AS

Rapport 2016:08

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersonar: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-315-7
Prosjektansvarleg: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as Tlf. 915 27 072 E-post: solfrid@bioreg.as	Oppdragsgjever: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 30.10.2016
Referanse: Lien Langmo, S. H. & Oldervik, F. G. 2016. Skjøtselsplan for Ytre Vike; Åslebakken aust (36/11) i Vestnes kommune, Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2016 : 08. ISBN; 978-82-8215-315-7..		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for ein slåttemarkslokalitet på gnr 36/11, Åslebakken aust, Ytre Vike i Vestnes kommune. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å ta vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtselsplan Slåttemark		

Figur 1. Foto 10.07.2015, Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS ©. Biletet viser dei austlegaste delane av lokaliteten, med det gamle sommarfjøset.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Vestnes; Ytre Vike: Åslebakken, aust.	8
Ortofoto/kart.....	14
Bilete	14
Kjelder	15
Litteratur:	15
Munnlege kjelder:	15
Internett:	15
Vedlegg 1. Artsliste.....	16
Vedlegg 2. Definisjonar	17
Veiledning til skjøtelsesplanskemaet, B- Spesiell del.	19
Søkbare eigenskapar:	19
Områdebeskrivelse.....	19
Skjøtelsesplan.....	20

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å taka vare på dei attverande slåttemarkane i Norge vart det teke initiativ til å laga dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld den aktuelle slåttemarkslokaliteten på Ytre Vike i Vestnes kommune (Åslebakken), så vart den registrert den 10. juli 2015 av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS etter oppdrag frå Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Lokaliteten har vore slått dei fleste åra i seinare tid.

Skildring av slåttemark: Med slåttemark meinast ei open eller svært spreidd tresett semi-naturleg eng med vegetasjon som er avhengig av tradisjonell slått, og som framleis er prega av dette. Slåttemark førekjem både i innmark og utmark. Kantsoner avhengig av slått er inkludert i typen.

Teknisk definisjon: Slåttemark inngår i T 32 (NiN 2.0) Semi-naturleg eng (tidligere T4 Kulturmark i NiN 1.0) med grunnleggjande hevdform slått (Y1) og er vidare delt inn etter kalkinnhald (KA), hevdintensitet (HI) og uttørkingsfare (UF).

Vi har ikkje justert skildringa i Naturbase vesentleg på noko punkt, då skildringa er heilt ny.

Denne slåttemarka er ein del av bnr. 11 på Ytre Vike, Vikebukta i Vestnes kommune og ligg aust i kommunen om lag 14,6 km i luftline rett sør for Molde. Nærare bestemt ligg den på austsida av Tresfjorden i ytre delen. Lokaliteten ligg i eit område med ganske mykje dyrkamark, men med få registrerte slåttemarkslokalitetar.

Skjøtselsplanen for denne lokaliteten har som hovudoppgåve å taka vare på det opphavlege artsmangfaldet, og då ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. At lokaliteten vert slått også i framtida, er likevel den aller viktigaste føresetnaden for å oppretthalde dei verdiane som er registrert her!

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Eigar Leiv Vike og brukar Magnus Jonsson vert takka for velviljen vi har vorte møtt med når vi har ringt og bede om opplysningar.

Mjosundet i Aure 30.10.2016

Rissa 30.10.2016

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Solfrid Helene Lien Langmo

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla kulturmarkseng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark, fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljå. Her finst mange raudlista beitemarksopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunnal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarker med fleire tørrrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåtteemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Viktige lokalitetar finst m.a. i Urangsvåg, Bømlø, Gjuvsland og Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Kystblåstjernedominerte slåttemarker finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarker i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uviss. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarker. I Funningsland, Hjelmeland finst ei dei få attverande solblomslokalitetane i fylket. Diverre vert den ikkje slått no.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker

Skjøtsel

Beste måten å skjømte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gammalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

Ein bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakkjetørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt høy, er bakkjetørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Mange stadar på Vestlandet har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjømte i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauene gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar, som til dømes svartkurle, er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjømte i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong.

Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødig oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterk vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreiring av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljosinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljosinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøduert vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljà eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

B. Vestnes; Ytre Vike: Åsledbakken, aust.

SØKBARE EIGENSKAPAR (for Naturbase)							
Namn på lokaliteten Åsledbakken, aust gnr 36/11				Kommune Vestnes		Områdenr.	
ID i Naturbase BN00110031		Registrert i felt av: Solfrid Helene Lien Langmo				Dato: 10.07.2015	
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige) Referanse: Langmo, S. H. L. & Oldervik, F. G. 2016. Kartlegging av utvalde naturtyper i Møre og Romsdal i 2015. Bioreg AS. Rapport 2016 : 02. ISBN 978-82-8215-307-2 Magnus Jonsson 2015 og 2016. Telefonintervju. Leiv Vike, 2016 telefonintervju.						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
Hovudnaturtype: Slåttemark D01			100 % andel			Utform.: Fattig slåtteeeng (D0126)	
Tilleggsnaturtyper: Ingen			100 % andel				
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.)				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11) Ingen							
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):			Vegetasjonstypar:
< 20 m	x	God	x	Slått	X	Torvtekt	Frisk fattigeng (G4) etter Fremstad (1997).
20 - 50 m		Svak		Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)							

INNLEIING

Lokalitetsskildringa er utarbeidd av Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS, basert på eige feltarbeid 10.07.2015 i samband med kartlegging av utvalde naturtypar på oppdrag frå Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Lokaliteten er ikkje tidlegare undersøkt, men vart meldt inn som potensiell slåttemark av brukaren (M. Jonsson).

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG:

Lokaliteten består av ei eng aust for husa på Åsleddbakken i Vikebukt i Vestnes kommune. Den er avgrensa mot meir oppgjødsle mark i vest, og elles av skog på alle kantar. Berggrunnen består i fylgje berggrunnskartet av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt og lausmassane av tjukke morenemassar. Området ligg i sørboreal (SB) vegetasjonssone, og i klart oseanisk (O2) vegetasjonsseksjon. Et areal mellom slåttemarkslokaliteten og gardshusa er avgrensa som et potensielt restaureringsområde.

NATURTYPAR, UTFORMINGAR OG VEGETASJONSTYPAR

Lokaliteten er avgrensa som naturtypen slåttemark av utforminga fattig slåtteeng (100 %). For det meste er enga frisk, med enkelte noko turrare parti og også nokre mindre parti med fukteng. Etter NiN er lokaliteten å rekne som seminaturleg eng (T 32). Naturtypen kulturmarkseng der slåttemark er inkludert er vurdert som; Sårbar - VU i Norsk raudliste for naturtypar frå 2011, medan slåtteeng i seg sjølv er vurdert som sterkt truga - EN. Dette er også ein utvalt naturtype etter naturmangfaldlova.

ARTSMANGFOLD

Innanfor lokaliteten dominerer artar som grov nattfiol (fleire hundre individ spreidd utover heile arealet), bakkefrytle, engkvein, gulaks og raudsvingel. Meir spreidd vart det registrert mellom anna blåklokke, englodnegras, jordnøtt, prestekrage, smalkjempe, småengkall, sølvbunke og tepperot, medan kvitkløver og raudkløver opptre flekkvis på enga. I fuktigare parti finst innslag av hanekam, kvitbladtistel og myrtistel (få individ). Ut mot kantane, særleg i øvre del, finst i tillegg noko krattlodnegras og skogsnelle. Det verkar å vere godt potensiale for beitemarkssopp på det meste av lokaliteten.

Historikk: Det er ikkje så mykje vi veit om dette småbruket frå gammalt, men opphavleg kan det ha vore ein husmannsplass. I 1870-åra vart slekta til noverande eigar (Leiv Vike) busett på bruket og det var då sagt å vera eit bygselbruk. Far til noverande eigar var f. i 1880 og var lærar av profesjon. Han tok over bruket i 1930 og i 1936 slutta han som lærar og flytta heim. Bruket var heile tida i drift med hest, 2-3 kyr, ei kvige og 5-6 lamsauer – med andre ord eit lite småbruk. Dyrkamarka på bruket vart gjødsla med husdyrgjødsel så langt det rakk, og etter kvart vart det også nytta litt kunstgjødsla, men aldri i store mengder. Så tidleg som i 1941 vart det bygd ein liten silo på bruket, men mesteparten av foret var tørrfor (høy) framleis. Slåtten vart for det meste utført med hest og slåmaskin og graset vart hesja og turka til høy. I tillegg vart det laga til bortimot 100 lauvkjerv kvart år. Far til Leiv slutta med drifta ved slutten av 1950-åra og etter den tid har det ikkje vore sjølveigande husdyr på bruket. På det stykket som skal få skjøtselsplan som slåttemark var det potetåker tidleg i 1940-åra og så seint som ved slutten av 1970-åra var det dyrka potet på noko av engstykket. Det var vel om lag midt mellom sommarfjøset og våningshuset at den vel 1 dekar store åkeren låg. I følgje Leiv Vike, så vart det stykket som er avgrensa som slåttemark kalla for Gamlehagen, truleg fordi det er den eldste enga på gardsbruket og kunne til dømes ha vore nytta som hamnehage for hovudbruket.

Nyare bruk: Etter at Leiv tok over bruket vart graset slått på all dyrkamarka, men ikkje fjerna. Denne driftsmåten var nok ikkje den beste for det biologiske mangfaldet og det hadde ein ganske sterk gjødslingseffekt. Etter at Leiv tok over drifta har det ikkje vore gjødsla på slåtteeenga.

Situasjonen i dag: Lokaliteten er no skjøtta ved slått, og som nemnd har det knapt vore nytta kunstgjødsla her nokon gong. Den ber likevel eit visst preg av gjødsling, helst mest grunna at graset i ein periode har vore slått og ikkje fjerna. Opp mot skogen ligg eit gammalt sommarfjøs. Her finst også eit steingjerde. Heile lokaliteten har flat struktur, og artsfordelinga er jamn. Ut mot kanten finst likevel einskilde teikn på attgroing. Sør for lokaliteten er det planta nokre graner.

FRAMANDE ARTAR

Nyseryllik, gran.

SKJØTSEL OG OMSYN

Sein slått slik som i dag, i kombinasjon med bakketurking av avlinga eit par dagar, er naudsynt for å ta vare på det biologiske mangfaldet innanfor lokaliteten. Det er også viktig å hindre gran i å spreie seg, samt å slå heilt ut i kantane for å unngå spreining av krattlodnegras. Lokaliteten må ikkje pløyast, grøftast, sprøytast eller gjødslast. Om det er mogleg å få til, kan ein vurdere haustbeite her.

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP

Lokaliteten utgjer ein del av eit stort kulturlandskap på Vikebukta. Det meste av dette landskapet er intensivt drive, og ingen liknande lokalitetar er registrerte i området, unnateke Vikasetra, eit par kilometer søraust for lokaliteten. Ein må likevel rekne med at det kan finnast enkelte mindre område med beitemark og ein del vegkantar som kan ivareta noko av det biologiske mangfaldet knytt til det gamle kulturlandskapet.

VERDIVURDERING:

Ut frå faktaark for slåttemark frå juni 2015 oppnår lokaliteten høg vekt for areal (om lag 3,9 daa), middels til låg vekt for typevariasjon grunna innslag av fukteng, middels til låg vekt for raudlistearter og låg vekt for artsmangfald. Her er også potensialet for sjeldne og raudlista artar av beitemarksopp inkludert. Den oppnår elles middels til høg vekt på påverknad ut i frå at bruken dei seinare åra har vore god i høve til skjøtsel av slåttemark. Den oppnår høg vekt på tilstand ut frå at den er i aktiv bruk. Den oppnår elles middels til låg vekt for landskapsøkologi i og med at det meste av kulturlandskapet i nærleiken er drive svært intensivt. Ut frå dette oppnår lokaliteten verdien; Viktig – B, med moglegheit for auke av verdien om skjøtselen vert oppretthalden eller forbetra.

SKJØTSELSPLAN				
DATO skjøtselsplan: 31.10.2016	UTFORMA AV: Finn Gunnar Oldervik og Solfrid Helene Lien Langmo		FIRMA: Bioreg AS	
UTM 32N N6943965 A 405250	Gnr/bnr. 36/11 i Vestnes kommune	AREAL (noverande): 3,9 daa	AREAL etter evt.restaurering:7,7	Del av verneområde? Nei
Kontakt med grunneier/bruker (ev /informant). Før opp tidsperioder, ev datoer. Namn: Magnus Jonsson, noverande brukar. Fleire telefonintervju hausten 2016. Leiv Vike (f. 1931) eigar. Telefonintervju okt. 2016			Type kontakt (befaring, tlf, e-post med meir). Telefonisk kontakt ved ulike høve.	

MÅL:

Hovudmål for lokaliteten:

- Det langsiktige målet er at lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. B-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonar av ev raudlista artar av beitemarkssopp og karakterartar av kulturmarksengplantar skal haldast på same nivå som i dag, eller aukast. (For liste over karakterartar, sjå artslista i vedlegg 1!)
- Det er også eit mål at den typiske jamne slåttemarkstrukturen vert teke vare på eller vert forbetra. Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast, sprøytast, grøftast eller pløyast. Det bør heller ikkje brukast beitepussar.
- Det skal ikkje nyttast tung traktorreiskap på lokaliteten. Til slått bør ein nytta tohjulsslåmaskin og/eller ljå.

Delmål for lokaliteten:

- Behov for tynning av skog rundt det meste av lokaliteten unnateke i vest. Dette for å unngå utskugging av vegetasjonen i slåttemarka.
- Eventuell transport med traktor må gjerast på frossen mark, eller helst utanfor lokaliteten.
- I vest fins eit areal som i dag heller ikkje er gjødsla. Dette bør vurderast som restaureringsareal, med tanke på i framtida å utvide lokaliteten.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka skal oppretthaldast eller helst aukast jfr. artslista i vedlegg 1.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast eller helst aukast (Sjå artslista for lokaliteten i vedlegg 1!)
- Populasjonar av eventuelle raudlisteartar av beitemarkssopp eller frå andre artsgrupper som kan dukke opp skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemarter/gjengroing:

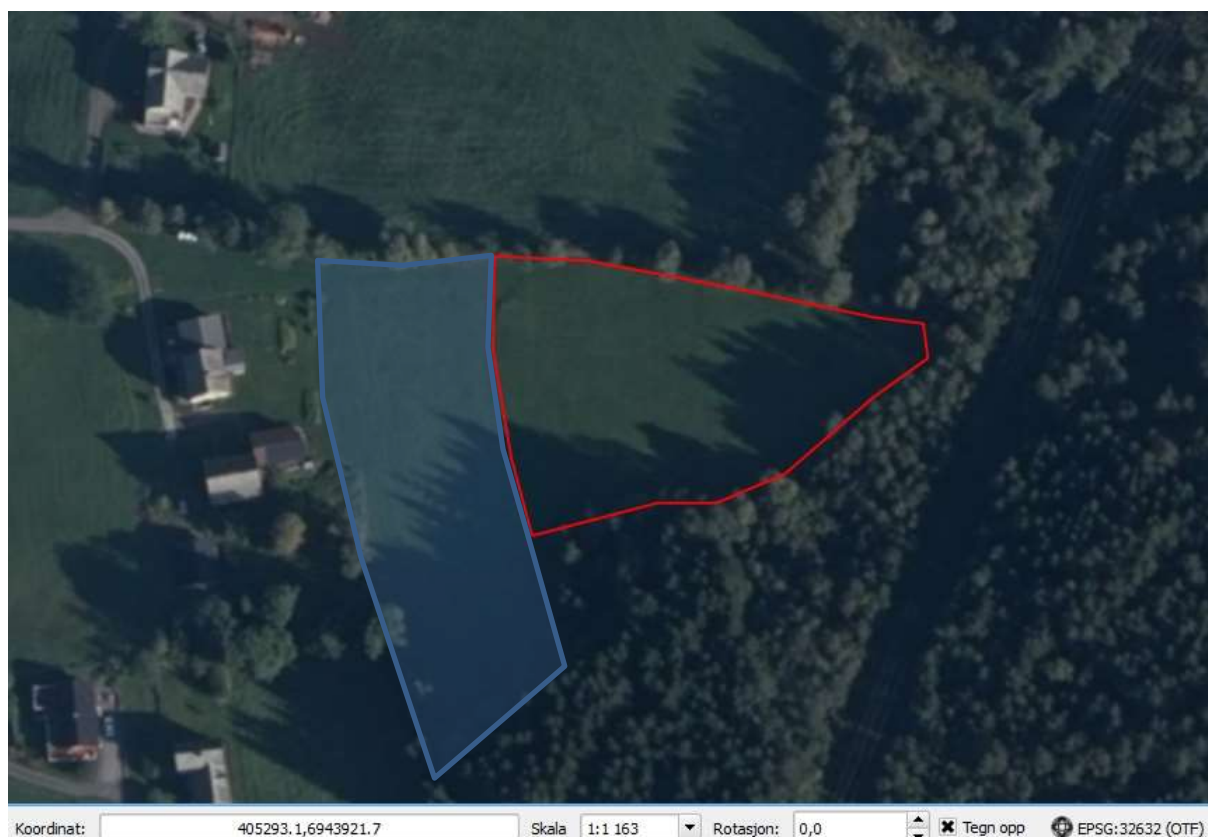
- Vidare spreing av gran og englodnegras må hindrast.

Tiltak:

- Årleg slått ikkje før 15.07. og helst innan 15.08., turking av graset enten på bakken eller i hesje i minst to dagar og fjerning av høyet.
- Tynning av kantskog rundt det meste av lokaliteten. Dette inkluderer fjerning av fleire store grantre. Her er det ikkje snakk om så store mengder, så det meste kan takast ut i løpet av dei to første åra. Kvisten må fjernast frå lokaliteten. Om denne vert brend (NB! Sjekk lokale brannforskrifter!), så skal dette gjerast på fast bålplass utanfor lokaliteten.
- Viss det er mogleg, er det ein fordel med haustbeiting av lokaliteten. Det vil i så fall vere aktuelt å gjerde inne lokaliteten for å hindre beitedyra i å gå på engene rundt.
- Årleg slått også av restaureringsarealet. For å auke tempoet på utarminga av jorda, kan ein her vurdere to slåttar. Dette bør i tilfelle gjerast etter rådføring med fagfolk.

<p>AKTUELLE TILTAK:</p> <p>Generelle tiltak: Årlig slått ikkje før 15.07., og helst innen 15.08., tørking av graset minst to dager og fjerning av høyet</p> <p>Aktuelle restaureringstiltak, utover dei generelle: Rydding av skog rundt det meste av lokaliteten. Kvisten må også fjernast frå området</p> <p>Aktuelle årlege skjøtselstiltak, utover dei generelle:</p> <p>Slått av restaureringsarealet.</p>	<p>Prioritering (år)</p> <p>Årlig</p> <p>2016, 2018</p>	<p>Kostnad</p> <p>3,9 daa à kr 2000,- = kr. 7800.-</p> <p>2 dagsverk kvart av åra = kr. 5000 pr. år</p> <p>3,8 daa à kr 2000,- = kr. 7600.-</p>	<p>Kontroll: (Dato) Haust</p>
<p>UTSTYRSBEHOV: Tohjulsslåmaskin, ljà, høygaffel, rive, presenning, motorsag, øks</p>			
<p>OPPFØLGING: Skjøtelsplanen skal evalueres innan 5 år:</p> <p>Behov for registrering av spesifikke artsgrupper: Beitemarksopp er lite undersøkt.</p>			
Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
<p>Skjøtelsavtale parter:</p>			
<p>ANSVAR: Person(-er) som har ansvar for iverksetting av skjøtelsplanen.</p>			

Ortofotokart

Figur 2. Lokaliteten er avgrensa med raudt. Arealet som er aktuelt å restaurere, er merka blått.

Bilete

Figur 3. Her ser ein det meste av lokaliteten frå vest mot aust. Som ein ser er artsmangfaldet jamt fordelt innanfor det meste av lokaliteten. Ein ser også det gamle sommarfjøset lengst aust. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 10.07.2015.

Figur 4. Artsmangfoldet innanfor lokaliteten. Her ser ein m.a. fleire eksemplar av grov nattfiol. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 10.07.2015.

Kjelder

Litteratur:

Miljødirektoratet. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. Ny revidert utgave av DN-håndbok 1999-13 (under revisjon).

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon. Statens kartverk.

Lien Langmo, S. H. & Oldervik, F. G. 2016. Kartlegging av utvalde naturtypar i Møre og Romsdal i 2015. Bioreg AS. Rapport 2016 : 02. ISBN 978-82-8215-307-2

Munnlege kjelder:

Magnus Jonsson, Vikebukt. brukar. Tlf.: 466 60 997

Leiv Vike, Vikebukt. Eigar. Tlf. 711 80 511

Internett:

Dato	Nettstad
10.10.16	Miljødirektoratet, Naturbase
10.10.16	Artsdatabanken, Raudlista, Artskart og NiN

Vedlegg 1. Artsliste

Artsliste for slåttemarkslokaliteten Åsledbakken, aust, Ytre Vike, i Vestnes kommune. kommune.

Karakterartar er merka med stjerne, medan mengdeartar er merka med feit skrift

Av plantar vart det i 2015 påvist følgjande artar:

Bakkefrytle*, bakkesoleie, bleikstarr, blåklokke*, blåkoll, **engkvein**, englodnegras, engsyre, fuglevikke, følblom, gjerdevikke, grasstjerneblom, **grov nattfiol***, **gulaks***, hanekam*, hundegras, jordnøtt*, kvitblattistel, kvitkløver, myrtistel, nyseryllik, prestekrage*, raudkløver, **raudsvingel**, ryllik, smalkjempe*, småengkall*, snauveronika, stormaure, sølvbunke og tepperot*.

Vedlegg 2. Definisjonar

Under er ei enkel forklaring på nokre omgrep bruka i skjøtselsplanane.

Karakterartar vil i desse skjøtselsplanane seia planteartar som karakteriserer kulturmarkseng. Tidlegare vart desse artane ofte kalla naturengplantar og/eller seterartar. I mangel på noko betre viser vi til fylgjande rapport: John Bjarne Jordal og Geir Gaarder: Biologiske undersøkelser i kulturlandskapet i Møre og Romsdal i 1994. Planter og sopp i naturbeitemarkar og naturenger. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Landbruks-avdelingen, rapport nr. 2 - 95. ISSN 0906-0363. ISBN 82-91585-01-6. Tabellen over kulturmarksengplanter (naturengplanter) hadde nok hatt behov for ein revisjon der artsutvalet blir gjort meir spesifikt for de ulike utformingane av kulturmarkseng.

Ved å følgje denne linken kan en lasta ned rapporten til Jordal & Gaarder frå 1995. Lista står på side 15 ff i rapporten; <http://www.jbjordal.no/publikasjoner/MR1994.pdf>.

Kulturmarksengarter: Engplantar med relativt låg toleranse for attgroing og gjødsling. Oftast er dei relativt lågvaksne og krev mykje ljøs, difor blir dei ofte skugga ut av meir høgvaksne og nitrofile artar, dvs. artar som trives best på godt gjødsla mark. «Naturengplantane» er utsette i dagens kulturlandskap fordi områda der de trivst, stadig blir mindre vanlege (Jorddal og Gaarder, 1995).

I samband med utarbeiding av kartleggingssystemet **Natur i Noreg**, også kjend som NiN, er det utarbeidd lister over artar knytt til ulike naturtypar (generaliserte artslistedatasett) som mellom anna semi-naturleg eng (T 32). Desse datasetta er i sin tur brukte som grunnlag for inndeling av hovudtypen T 32 i grunntypar. I T 32 finst det i dag 21 grunntypar.

For å forstå denne inndelinga, må ein først vete kva for LKM (Lokale Komplekse Miljøvariablar) som dannar grunnlaget for naturtypen semi-naturleg eng. Desse er også omtala som gradientar. Dette er;

- Hevdintensitet (HI), som vil seie kor tydelege prega av hevd eit område er. Denne skalaen strekkjer seg heilt frå område med svært svak hevd (trinn a), som ofte tilsvarar beita skogsmark, og opp til svært intensivt hevdpreg (trinn j), som tilsvarar fulldyrka jordbruksmark
- Kalkinnhald (KA), som seier noko om kor baserikt eit område er. Skalaen strekkjer seg frå trinn a, som er svært kalkfattig, med få eller ingen basekrevjande artar, og opp til trinn i som er svært kalkrikt med mange ekstremt basekrevjande artar.
- Uttørkingsfare (UF), som seier noko om fuktigheita i marka. Denne går frå trinn a, som er frisk mark, til ekstremt tørkeutsett mark (trinn h).

For ytterlegare utgreiing om semi-naturleg eng etter NiN, sjå Artsdatabanken sine heimesider: <http://data.artsdatabanken.no/Pages/171950>.

Ytterlegare utgreiing om artsomgrepa i NiN 2.0 er gitt i vegleiar for Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1 : 5000. Denne, saman med utgreiing om kartlegging etter NiN, og artikkel om korleis ulike artar fordeler seg langs viktige LKM mellom anna i semi-naturleg eng, finst på Artsdatabanken sine nettsider;

<http://data.artsdatabanken.no/KartleggingNiN>.

NB! Artiklane på Artsdatabanken sine heimesider vert oppdaterte med jamne mellomrom.

I NiN opererer ein elles med fleire uttrykk for å karakterisere artsmangfald, og korleis artane fordeler seg langs gradientane omtala ovanfor (KA, HI og UF), innanfor dei ulike grunntypene. Samla er dei artane som kan vere med å identifisere ein naturtype, i dette tilfellet semi-naturleg eng (T32), kalla for diagnostiske artar.

Skiljeartar (s) er artar som har høgare dekning/frekvens i ein av to typar som vert samanlikna. Under denne kategorien opererer ein med fleire uttrykk som

- relativ skiljeart - art som normalt har høgare dekning/frekvens i ein av to typar som vert samanlikna, men som førekjem i begge typene.
- svak relativ skiljeart (s⁻)
- sterk relativ skiljeart (s⁺)
- absolutt skiljeart (s^{*}) - art som normalt berre førekjem i ein av to typar som vert samanlikna

Eksempelvis er tyttebær rekna som ein sterk skiljeart mellom HI trinn b, og c, som tyder at tyttebæra går ut når hevdten vert for intens, som hardt beitetykk eller slått. Skogstorkenebb er rekna som sterk skiljeart mellom kalkfattig og intermediær eng, mellom KA c og d.

Tyngdepunktartar (t) er artar som har høgare frekvens og dekning i ein type (hovudtype eller grunntype) enn i eit samanliknbart utval av typar (eks andre hovudtypar i same hovudtypegruppe eller andre grunntypar som høyrer til same hovudtype). Eks. beitemarksopp er rekna som tyngdepunktartar i hovudtypen semi-naturleg eng, og som tyngdepunktartar langs gradienten hevdintensitet (HI) på trinna c og d – som tilsvarar klart hevdpreg. Som kjent forsvinn dei fleste av desse artane om området over lang tid får gro att med skog, eller om ein over lang tid gjødslar med kunstgjødsel. Begge desse tilfella er eksempel på sterk endring i hevdintensitet (HI).

Mengdeartar (m) er artar med større dekning eller biomasseandel enn 1/8 i eit utval av enkeltobservasjonseiningar. Dette vil i praksis seie ein art som førekjem med 1/8 dekning eller biomasseandel innanfor eit representativt utval av 100 m²-ruter innanfor artens utbreiingsområde, eller innanfor eit representativt utval at 100 m²-ruter i heile Noreg, dersom arten førekjem i heile landet.

Vanleg er ein art med frekvens større enn 1/8 i eit utval av enkeltobservasjonseiningar. Dette vil i praksis seie ein art som har ein frekvens større enn 1/8 innanfor eit representativt utval at 100m²-ruter innanfor artens utbreiingsområde, eller innanfor eit representativt utval at 100m²-ruter i heile Noreg, dersom arten førekjem i heile landet.

Konstant art er ein art med frekvens større enn 4/5 i eit utval av enkeltobservasjonseiningar. Dette vil i praksis seie ein art som har ein frekvens større enn 4/5 innanfor eit representativt utval at 100 m²-ruter innanfor artens utbreiingsområde, eller innanfor eit representativt utval at 100 m²-ruter i heile Noreg, dersom arten førekjem i heile landet.

Veiledning til skjøtelsplanskjemaet, B- Spesiell del.

Skjema B- spesiell del er delt opp i tre hoveddeler: Søkbare egenskaper (for Naturbase), Områdebeskrivelse (for Naturbase og som grunnlag for skjøtelsplan) og Skjøtelsplan. For søkbare egenskaper er det viktig at de begrepene og kodene som er oppgitt brukes. Områdebeskrivelse og beskrivelse av skjøtsel skal være ren tekst som ikke blir søkbar. For mer utfyllende forklaringer, se DN-håndbok 13 2. utgave 2006 <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500031188&language=0>

Søkbare egenskaper:

Områdenavn: Offisielle stedsnavn etter vedtatte rettskrivingsnormer, dvs. normalt navn fra kartblad i M711-serien. Ved bruk av navn fra økonomisk kartverk oppgis i tillegg nærmeste stedsnavn på M711-kart. Eventuelt med støttenavn i tillegg (d.v.s. lokale stedsnavn som ikke står på kart, eller områdenavn).

Områdenr.: Løpenummer. Nummeret skal være unikt (to geografisk atskilte områder kan ikke ha samme nummer) og vil i en fylkes-/nasjonal sammenstilling starte med kommunenummeret.

IID i Naturbase oppgis hvis området ligger i Naturbase fra før.

Registrert av: (Inventør/kartlegger): Angi alle som har vært med på å fremskaffe primærdata i felt.

Tidligere registrert: Angi årstall for ev. tidligere kartlegging av lokalitet. Få fram om lokaliteten har blitt undersøkt gjentatte ganger. Referanse til rapporter settes opp under Kilder mot slutten av dokumentet

Naturtype: Etter DN-håndbok 13 om naturtypekart-legging. **Utforming(er):** Etter DN-håndbok 13. usikkerhet m.m. utdypes i områdebeskrivelsen. **Mosaikk:** En lokalitet kan inneholde en småskala mosaikk som det er vanskelig å avgrense, og der avgrensingen har liten praktisk betydning for planlegging og forvaltning. Lokaliteten plasseres da i den naturtypen det er mest av, eller den som er viktigst. Andre naturtyper eller utforminger som forekommer på lokaliteten registreres som mosaikk (tilleggsnaturtyper/-utforminger, helst med prosentandeler).

Verdi: A, B, C. Usikkerhet og gradering angis i områdebeskrivelsen.

Stedkvalitet: Avgrensingens nøyaktighet beskrives i 5 kategorier. Sett kryss.

Påvirkningsfaktorer (tekniske inngrep m.m.): Etter liste i vedlegg 11 i DN-håndbok 13.

Tilstand (hevd): For kulturbetingete lokaliteter oppgis tilstanden etter 5-gradert skala. Sett kryss. Under tilstand i områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende beskrivelse.

Bruk: For kulturbetingete lokaliteter oppgis *nåværende* bruk. Sett kryss. I områdebeskrivelsen nedenfor ønskes en mer utfyllende tekst om tidligere og nåværende skjøtsel.

Områdebeskrivelse

Områdebeskrivelse: Skal være forvaltningsrettet, tilpasset brukeren og må være tilstrekkelig til å kunne begrunne valg av naturtype, verdi og skjøtels- og restaureringstiltak som skal ivareta lokaliteten.

Innledning: Opplysninger om kartleggingen/ skjøtelsplanarbeidet. I hvilken sammenheng kartleggingen er gjort, hva som er gjort tidligere, om den nye beskrivelsen supplerer eller erstatter tidligere beskrivelser og lignende.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Geografisk beliggenhet og supplerende opplysninger til kartet, evt. buffersoner beskrives. Hvor nøyaktig er avgrensningen? Sistnevnte kan variere, både som følge av kartleggingsmetodikk og naturgitte årsaker, og det bør skilles mellom disse to faktorene. Viktige topografiske og geologiske forhold. Viktige naturgitte faktorer som påvirker økosystemets stabilitet (skogbrann, flom, nedbør/luftfuktighet, vind).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Supplerende opplysninger om naturtyper, utforminger og mosaikk oppgis her, samt supplerende opplysninger om truede vegetasjonstyper og evt. andre viktige vegetasjonstyper. Hvis naturtyper/vegetasjonstyper som ikke er prioriterte er inkludert, skal dette nevnes og begrunnes (f.eks. av arronderingsmessige årsaker).

Artsmangfold: Typiske/karakteristiske/dominerende arter. I hagmark/lauveng bør ulike treslag angis, samt deres mengdefordeling. I tillegg kan arter som supplerer eller spesifiserer ytterligere i forhold til naturtype-/vegetasjonstypebeskrivelsen nevnes. Alle sjeldne, kravfulle og rødlistede arter skal listes opp med antall/mengde for artene, samt funnhistorikk.

Bruk, tilstand, påvirkning: Utfyllende opplysninger om tilstand, inngrep, andre påvirkningsfaktorer, historikk og bruk. **Bruk:** Nåværende og tidligere bruk skal beskrives. For tidligere bruk menes tradisjonell drift, (helst tilbake til før krigen). Kontinuitet i bruk/ikke bruk: Angi perioder (årstall) med ev. opphør av drift. Perioder (årstall) med ev. intensivering av drift, eks: flere slåtter pr år, økt gjødsling (type og mengde gjødsel med mer). For

tilstand angi her eventuell avvikende skjøtsel: Slått men grasnet ligger igjen, slått ved plenklipping, bare beiting osv. For slåttemyr er grøfing og slått viktig. For kystlynghei er brenning og beiting viktig. Noter type gjengroingsarter og grad av gjengroing. Avgrens gjerne på ortofoto arealer med preg av forfall. NB: (Dette blir supplerende opplysninger til rubrikken *hev* ovenfor) Påvirkingsfaktorer kan i tillegg registreres som søkbar egenskap for alle naturtyper. For kulturlandskap kan bruk registreres som søkbar egenskap.

Fremmede arter: Forekomst og tiltak. (hvor de vokser avmerkes på ortofoto/kart).

Kulturminner: Forekomst av spesielle kulturminner i lokaliteten, eks bakkemurer, steingjerde, stakksneis osv.

- **Skjøtsel og hensyn:** Skjøtsel er aktive tiltak for å fremme naturverdiene. Hensyn er passive tiltak for å unngå skadelige aktiviteter for lokaliteten, eller visse former for bruk/inngrep som ikke vesentlig påvirker de naturverdiene som skal ivaretas. Konkrete forslag og behov for å ta spesielle hensyn utenfor lokaliteten bør det nevnes her. Det gis her en kortere oppsummering av det som skrives i skjøtelsesplanen om mål for skjøtsel, tilstand, skjøtselstiltak, tidsplan m.m.
- **Del av helhetlig landskap:** Sammenheng med andre områder innenfor et større areal. Det vil ofte være aktuelt å vise til nærmere beskrivelse i dokument eller kilde på faktaarket.
- **Verdibegrunnelse (Obligatorisk):** A, B eller C. Angi kort hvilke faktorer som i størst grad bidrar til verdien som er satt. Eventuell usikkerhet i forhold til verdien bør nevnes. Eventuelle utviklingstrekk som støtter verdivalget, nevnes. Om lokaliteten har endret verdisetting siden forrige registrering bør dette begrunnes her. Restaureringspotensialet til lokaliteten bør inn i verdivurderinga, om (deler av) enga er i forfall.
- **Merknad:** Her kan det legges inn uthevet kommentar om at lokaliteten må oppsøkes på nytt, at avgrensingen er for unøyaktig m.m..

Skjøtelsesplan

Dato skjøtelsesplan: Dato for ferdigstilt skjøtelsesplan.

Utformet av: Navn på ressursperson som har skrevet planen ev hvem som har veiledet skjøtelsesplanarbeidet.

UTM: Sett inn koordinater for midtpunkt i polygonet, **Gnr/bnr:** Oppgi alle gårds og bruksnummer innen lokaliteten som skjøtelsesplanen gjelder for. (Kan bli mange for store lokaliteter som kystlynghei. Her kan dere få hjelp av kommunen).

Areal (nåværende og etter evt. restaurering): Oppgi areal på lokaliteten ved registrering, om aktuelt angi også areal etter at restaureringstiltak er gjennomført dersom dette vil endre på arealstørrelsen.

Del av verneområde: Det skal noteres om området ligger helt eller delvis innenfor et verneområde.

Kontakt med grunneier/bruker: Det er meget viktig å holde god dialog med grunneier/ev. bruker under hele skjøtelsesplanprosessen, slik at skjøtelsesplanen blir konkret og tilpasset grunneierens behov, kapasitet og drift. Det skal dokumenteres at skjøtelsesplanskriver har hatt denne dialogen, og med hvem dialogen er ført.

Mål: Deles opp i hovedmål, delmål, ev. mål for delområder, samt tilstandsmål for enkelte arter. Røddlistearter, karakterarter, totalt antall arter. Konkretiseres med % økning innen et tidsrom, eks innen 10 år. Er lokaliteten i god hevd vil det være et mål i seg selv å beholde dagens artsinventar og fordeling. Om området ligger innenfor et verneområde og har konkrete bevaringsmål som vil påvirke skjøtelsen så skal dette beskrives her.

Aktuelle tiltak: Deles opp i: *Generelle tiltak* (med henvisning til A: generell del i skjøtelsesplanen), *Aktuelle restaureringstiltak, utover de generelle* dvs restaureringstiltak som er nødvendig for konkret denne lokaliteten og som ikke er beskrevet i den generelle delen. Det kan være behov for brenning, ringbarking, tidspunkt for tiltak, midlertidig plassering av kvisthauger, bekjemping av problemarter, eller spesielle *hensyn* knyttet til kulturminner, styvingstrær, hi/reir, fuktområder, adkomst til lokalitet, utkjøring av tømmer/ved, eiendomsstruktur osv.

Til sist; *Aktuelle årlige skjøtselstiltak, utover de generelle*. Eks spesifikke lokale slåttetidspunkt, behandling av høyet, bortkjøring, slått hvert år eller sjeldnere, ev før- og etterbeite, hva slags dyr, antall beitedyr, ev. tidsperioder for beiting. Lauving/styving; tidspunkt, behandling av kvister osv.

Utstysbehov: Spesielle behov for utstyr til skjøtsel/restaurering.

Oppfølging: Det bør angis årstall for evaluering av tiltakene igangsatt etter skjøtelsesplanen. Om det er aktuelt med supplerende registrering av spesifikke artsgrupper så nevnes dette her.

Tilskudd/skjøtelsesavtale: Gi opplysninger om det er søkt midler RMP, SMIL ev andre miljømidler, samt opplys om det foreligger skjøtelsesavtale og hvor lenge den gjelder.

Ansvar: Navn på person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtelsesplanen, eks grunneier/bruker for gjennomføring av tiltak, samt person i forvaltningen for oppfølging av skjøtelsesavtaler med mer.